

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Název práce: Vývoj úmrtnosti na cévní mozkovou příhodu v Česku v období 1995–2021

Autor práce: Adéla Prystaszová

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky

Autorka se ve své práci zabývá vývojem úmrtnosti na cévní mozkovou příhodu v Česku v letech 1995–2021. Vývoj vhodně zasazuje do kontextu epidemiologického přechodu a kardiovaskulární revoluce či vývoje kardiovaskulárního zdraví v Evropě. Autorka si celkem stanovila 7 výzkumných otázek, které jsou dobře definovány a vzhledem k zvoleným metodám a datům adekvátní.

Práce s literaturou (teoretická část)

Teoretická část je velmi kvalitně zpracována, autorka od konceptu epidemiologického přechodu přechází ke konceptu kardiovaskulární revoluce. Dále jsou diskutovány faktory ovlivňující vznik CMP. Autorka dále diskutuje vymezení CMP v odborné literatuře, které není jednotné. V závěru kapitoly jsou potom diskutovány vývoje incidence a úmrtnosti CMP v Evropě a v Česku na základě již opublikované odborné literatury. Toto považuji za velice přenosné, jelikož to bývá v demografických pracích opomíjeno a autoři se častou soustředí pouze na vlastní analýzu.

Autorka pracuje s dostatečným množstvím vhodné domácí i zahraniční literatury. Pro ukotvení sledování problematiky v českém prostředí bych osobně zařadila i stěžejní práce popisující začátky kardiovaskulární revoluce v Česku a sice Bruthans, J. et al. (2012); Rychtaříková, J. (2004). Na druhou stranu velice oceňuji zařazení práce Feigin et al. (2021) do review literatury. Autorka mohla výsledky této studie blíže přestavit i pomocí ztracených let života. Za poněkud matoucí považuji zdůrazňování „znečištění ovzduší“ jako hlavního rizikového faktoru pro vznik CMP v Evropě. Pro některé typy CMP není na předních příčkách (fig. 4 in Feigin et al. (2021)) a vysoký krevní tlak, vysoká hladina cukru v krvi a kouření mají v Evropě větší dopad na vznik CMP.

Metodika práce

Autorka pro zodpovězení stanovených cílů zvolila jako datový zdroj Demografickou ročenku a data o zemřelých podle věku a příčin smrti. Na základě literatury si vymezila diagnózy spadající do CMP. Výběr je dobře oddiskutován. Vymezení období je opět dobře vydiskutováno s odkazem na 10. revizi MKN-10 (platnou od roku 1994) a možnost vytvoření sloučených tříletých období. Zvolené demografické metody jsou kvalitně popsány. Oceňuji použití dvojrozměrné dekompozice pro odhad příspěvku CMP k růstu naděje dožití ve sledovaném období. Dále bych chtěla vyzdvihnout kapitolu Limitace dat, autorka velmi kvalitně a velmi sofistikovaně vystihla problematiku určování primární příčiny smrti a s tím spojenou srovnatelnost dat, jak v prostoru, tak čase.

Zde spíše zase osobní poznámka, vymezení skupiny diagnóz CMP bych porovnávala např. s vymezením Human Cause-of-death database, kde lze dohledat za Česko i úmrtnost v třídění 95+.

Analytická část práce

Analytická část práce je velmi kvalitně a přehledně zpracována.

Vývoj úmrtnosti na CMP podle věku je spíše porovnání dvou časových okamžiků než samotným vývojem. Je škoda, že autorka neuvedla vývoj měř úmrtnosti ve věkových skupinách od 50 let věku ve sledovaném období.

Předpokladem dekompozice je jednotný trend vývoje naděje dožití (většinou růst) ve sledovaném období. Zvolení roku 2021 jako porovnávaného roku mohl vést k redukci příspěvků CMP k růstu naděje dožití. V tomto případě bych raději volila jako porovnávaný rok 2019 (naděje dožití při narození u mužů o 2,2 roku vyšší a u žen o 1,6 roku vyšší než v roce 2021).

Bylo by také zajímavé zanést iktová centra do prezentovaných map, popř. uvést v příloze jejich seznam.

Závěry práce

V závěru autorka shrnuje zjištěná poznání v kontextu odborné literatury.

2. Formální náležitosti práce (zatrhněte Vaši volbu)

Formální úprava: **výborná** / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Stylistická úroveň: **výborná** / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Citační úroveň: **výborná** / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Po formální stránce je práce zpracována velice kvalitně. Text je stylisticky na vysoké úrovni.

3. Souhrn

Celkové zhodnocení práce

Předkládaná bakalářská práce je velice kvalitně, pečlivě a na bakalářskou práci nadstandardně zpracována. Doporučuji autorce některé výsledky opublikovat například formou přehledového článku v časopise Demografie. Autorka je schopna psát velice vyzrálý odborný text a použít pokročilé demografické metody.

Veškeré výše zmíněné komentáře lze brát jako doporučení pro další práci autorky.

Otázky k obhajobě

Jakým způsobem mohla pandemie COVID-19 zasáhnout do vývoje úmrtnosti na CMP v Česku?

Jak by autorka popsala možnosti prevence pro vznik CMP? Co je myšleno screeningem CMP v rámci prevence? (str. 16)

Datum: 29. 5. 2023

Autor posudku: RNDr. Michala Lustigová, Ph.D.

Podpis: